

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ex Recogniti||one Des. Eras-||mi Roterodami.||

Erasmus, Desiderius

Basileae, 1518

VD16 E 3644

Aelii Spartiani Aelivs Vervs. Ad Diocletianvm Avgvstvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14277

Antoninus rogasset. Templum deniq; ei pro sepulchro apud Puteolos constituit: & quinquennale certamen, & Flamines & Sodales, & multa alia, quæ ad honorem quasi numinis pertinerent. Quare ut supra dictum est, multi putant Antoninum Pium dictum.

AELII SPARTIANI
AELIVS VERVS
AD DIOCLETIANVM
AVGVSTVM.

DIOCLETIANO AVGVSTO, AELIVS
SPARTIANVS SVVS SALVTEM.

N animo mihi est Diocletiane Auguste tot principū maxime, nō solum eorū, qui principum locum in hac statione quā temperas, retentarunt, ut usq; ad diuum Hadrianū feci: sed illorū etiā, qui uel Cæsarū nomine appellati sunt, nec principes aut Augusti fuerūt, uel quolibet alio genere, aut in famam, aut in spem principatus uenerunt, cognitionē numinis tui sternere.

Quorū præcipue de Aelio Vero dicendū est: qui primus tantū Cæsaris nomen accepit, adoptione Hadriani, familiæ principū adscitus. Et quoniā nimis pauca dicenda sunt, nec debet prologus enormior esse q̄ fabula, de ipso iam loquar.

Enormior,
p
maior.

Retentari, p
tenuerūt: ni
si maus, re
tenuerūt, ut
respondeat
ad famam
aut spem.
Fortasse le
gendū, nu
mini tuo,
tamen si lo
cus hic pla
ne deprauat
us est.

CEIONIVS Commodus, qui & Aelius Verus appellatus est: quē sibi Hadrianus aeo ingrauescēte morbis tristioribus pressus, peragrato iam orbe terrarū adoptauit, nihil habet in sua uita memorabile, nisi quod tantū Cæsar est appellatus: non testamēto, ut antea solebat: neq; eo modo, quo Traianus est adoptatus: sed eo propē genere, quo nostris tēporibus à uestra clementia Maximianus atq; Constantinus Cæsares dicti sunt: quasi quidā principū filij uiri, &

designati Augustæ maiestatis hæredes. Et quoniā de Cæsarū nomine in huius præcipue uita est aliquid disputandū, qui hoc solum nomē adeptus est, Cæsare uel ab Elephanto, qui lingua Maurorū cæsa dicitur, in prælio cæso eum, qui primus sic appellatus est, doctissimi uiri & eruditissimi putant dictum: uel quia mortua matre, uentre cæso sit natus: uel cum magnis crinibus sit utero parentis effusus: uel qd' oculis cæsis & ultra humanū morem uiguerit. Certe quæcunq; illa felix necessitas fuit, unde tam clarū & duraturū æternitate mundi nomē effloruit. Hic ergo de quo sermo est, primū, Lucius Aurelius Verus est dictus, sed ab Hadriano ascitus in Aeliorū familiam, hoc est, in Hadriani transcriptus, & appellatus est Cæsar. Huic pater Ceionius Cōmodus fuit, quē alij Verum, alij

s Lucium

Frequentare
letitiam, p
adesse.

Iurando, p
iurando

Lucium Aurelium, multi Annum prodiderunt: maiores omnes nobilissimi, quorum origo pleraque ex Etruria fuit, uel ex Fauentia. Et de huius quidem familia plenius in uita Lucij Aurelij, Ceionij Commodi, Veri Antonini filij huiusce, quem sibi adoptare Antoninus iussus est, differemus. Is enim liber debet omnia, quae ad stemma generis pertinent, continere, qui habet principem, de quo plura dicenda sunt. Adoptatus autem Aelius Verus ab Hadriano eo tempore, quo iam ut superius diximus, parum uigebat, & de successore necessario cogitabat, statimque praetor factus, & Pannonis dux ac rector impositus, mox consul creatus. Et quia erat deputatus imperio, iterum consul designatus est. Datum etiam populo congiarium causa eius adoptionis, collatumque militibus HS ter milies, Circenses aditi: neque quicquam praetermissum, quod posset letitiam publicam frequentare. Tantumque apud Hadrianum principem ualuit: ut praeter adoptionis affectum, quo ei uidebatur adiunctus, solus omnia quae cuperet, etiam per literas impetraret. Nec provinciae quidem cui praepositus erat, defuit. Nam bene gestis rebus uel potius feliciter: & si non summi, medijs tamen obtinuit ducis famam. Hic tamen ualitudinis adeo miserae fuit, ut Hadrianum statim adoptionis poenituerit, potueritque eum amouere a familia imperatoria, cum saepe de alijs cogitaret, si forte uiuisset. Fertur denique ab his, qui Hadriani uitam diligentius in literas retulerunt, Hadrianum Veri scisse genituram: & eum quem non multo ad remp. regendam probarat: ob hoc tantum adoptasse, ut suae satisfaceret uoluptati: & ut quidam dicunt, iurando quod intercessisse inter ipsum ac Verum secretis conditionibus ferebatur. Fuisse enim Hadrianum peritum matheos, Marius Maximus usque adeo demonstrat, ut eum dicat cuncta de se scisse, sic, ut omnium dierum usque ad horam mortis futuros actus ante praescripserit. Satis praeterea constat eum de Vero saepe dixisse.

Ostendent terris hunc tantum fata, neque ultra Esse sinent.

Quos uersus cum aliquando in hortulo spatians cantitaret: atque adesset unus ex literatis, quorum Hadrianus speciosa societate gaudebat, uelletque addere,

Nimum uobis Romana propago

Visa potens superi, propria haec si dona fuissent,

Hadrianus dixisse fertur, hos uersus:

Vita non capit Veri. Illud addens, Manibus date lilia plenis,

Purpureos spargam flores, animamque nepotis,

His saltem accumulem donis, & fungar inani Munere.

Cum quidem etiam illud dicit cum irrisione dixisse, Ego mihi diuum adoptaui, non filium. Nunc tamen cum eum consolaretur unus de literatis qui aderat, ac diceret, Quid si non recte constellatio eius collecta est, quem credimus esse uicturum: Hadrianus dixisse fertur. Facile ista dicis tu, qui patrimonij tui non reip. quæris heredem. Vnde apparet eum habuisse in animo alium deligere, atque hunc ultimo uitae suae tempore a rep. submouere. sed haud eius consilia iuuat euentus. Nam cum de provincia Aelius redisset, atque orationem pulcherrimam, quae hodie legitur siue per se, siue per Scribionem aut dicendi magistrum, parasset, qua Calendis Ianuarijs Hadriano patri gratias ageret: accepta potione qua se existimaret iuuari, Calendis ipsis Ianuarijs periit, iussusque

Iussusq; ab Hadriano quia uota interueniebant, nō lugeri. Fuit hic uita latissimā, erudit⁹ in literis, Hadriano, ut maliuoli loquunt^r, acceptior forma, q̄ moribus. In aula diu nō fuit, in uita priuata, & si minus pbabilis, minus tamē reprehendendus, ac memor familiæ suæ, comptus, decorus, pulchritudinis regiae, oris uenerandi, eloquētiæ celsioris, uersu facilis, in rep. etiā nō inutilis. Huius uoluptates ab his, qui uitam eius scripserūt, multæ ferunt: equidē nō infames, sed aliquaten⁹ diffluētes. Nam tetrpharmacū seu potius pentapharmacū, q̄ postea semper Hadrian⁹ est usus, ipse dicit^r repperisse, hoc est, sumē, Fasianū, Pauonē, crustulatā & aprugnā. De quo genere cibi aliter refert Marius Maxim⁹, nō pentapharmacū, sed tetrpharmacū appellans: ut & nos ipsi in eius uita prosecuti sumus. Fert^r etiā aliud genus uoluptatis, qd' Verus inuenerat. Nam lectū eminentib⁹ quatuor anadinterijs fecerat, minuto reticulo undiq; inclusum, eumq; folijs rosæ, quib⁹ demptū esset albū replebat, Iacēs q; cū cōcubinis, uelamine de lilijs factō se tegebat, unctus odoribus Persicis. Iam illa frequētant^r à nōnullis, q; & accubationes ac mēsas de rosis ac lilijs fecerit, & quidē purgatis: quæ & si nō decora, nō tamē ad perniciem publicā prompta sunt. Atq; idem Ouidij ab alijs relata, idem Apitij libros amorum in lecto semper habuisse. Idem Martialem epigrāmaticū poētā Vergiliū suū dixisse. Iam illa leuiora, qd' cursoribus suis exēplo cupidinū alas frequēter apposuit: eosq; uentorū nominibus saepe uocitauit, Boreā aliū, aliū Notū, & itē Aquilonē aut Circiū, ceterisq; nominib⁹ appellans, & indefesse atq; inhumaniter faciens cursitare. Idem uxori cōquerēti de extraneis uoluptatibus, dixisse fertur, Patere me per alias exercere cupiditates⁶⁶ meas, Vxor enim dignitatis nomē est, nō uoluptatis. Eius filius est Antoninus⁶⁶ Verus qui adoptatus est à Marco. Verus certe cū Marco & cum eodē æquale gessit imperiū. Nam ipsi sunt qui primi duo Augusti appellati sunt: & quorū Fastis consularibus sic nomina præscribunt^r, ut dicant^r nō duo Antonini & duo Augusti: tantūq; hui⁹ rei & nouitas & dignitas ualuit, ut Fasti cōsulares nōnulli ab his sumerēt ordinē cōsulum. Pro eius adoptione infinitā pecuniā populo & militibus Hadrianus dedit. Sed cum eum uideret homo paulo argutior miserimæ ualetudinis, ita ut scutū solidius iactare nō posset, dixisse fertur, Ter milies perdidimus, qd' exercitui populūq; depēdimus: siquidē satis in caducū parietē incumbimus: & qui non ipsam remp. sed nos ipsos sustentare uix possit. Et hæc quidē Hadrianus cū præfecto suo locutus est. Quæ cū prodidisset præfectus, ac per hoc Aelius Cæsar indies magis magisq; sollicitudine, utpote desperati hominis aggrauaret^r, præfecto suo Hadrianus qui rem prodiderat, successorē dedit, uolens uideri, qd' uerba tristia tēperasset. sed nihil profuit. Nam, ut dixim⁹, Lucius Ceionius, Cōmodus Verus, Aelius Cæsar, nam his omnibus nominib⁹ appellatus est, perijt: sepultusq; imperatorio funere: neq; quicquā de regia in morte habuit dignitate. Doluit ergo illius mortē ut bonus pater, non ut bonus princeps. Nam cū amici solliciti quærerēt, qui adoptari posset: Hadrian⁹ dixisse fertur his, etiā uiuente adhuc Vero decreueram: ex quo ostendit aut iudicium suū aut scientiā futurorū. Post hunc deniq; Hadrianus diu anceps quid faceret;

Antoninū adoptauit Pium cognomine appellatū, cui cōditionē addidit, ut ipse sibi Marcum & Verus Antoninū adoptaret, filiamq; suā Vero, nō Marco daret. Nec diutius uixit, grauatus languore ac diuerso genere morborum, sæpe dicēs, Sanum principē mori debere nō debilē. Statuas sanē Aelio Vero per totū orbē Colossas poni iussit, tēpla etiā in nōnullis urbibus fieri. Deniq; illius merito, filiū eius Verum, nepotē utpote suū, qui pereūte Aelio in familia ipsius Hadriani remanserat, adoptandum Antonino Pio cū Marco, ut iā diximus, dedit, sæpe dicens, Habeat respub. quodcunq; de Vero: quod quidē cōtrariū his quæ de adoptionis pœnitentiā per autores plurimos intimata sunt: cum Verus posterior nihil dignum præter clementiam in moribus habuerit, quod imperatoris familiaris lumen afferret. Hæc sunt quæ de Vero Cæsare mandanda literis fuerunt, de quo idcirco non tacui, quia mihi propositum fuit, omnes qui uel post Cæsarem dictatorem, hoc est, diuum Iulium, uel Cæsares, uel Augusti, uel principes appellati sunt, quiq; in adoptionem uenirēt, uel imperatorum filij, aut parentes Cæsarum nomine consecrati sunt, singulis libris exponere, meæ satisfaciens conscientia, etiam si multis nulla sit necessitas talia requirendi.

I V L I I C A P I T O L I N I

ANTONINVS PIVS

A D D I O C L E T I A N V M
A V G V S T V M.Mox, p de/
Indc.

TITO Aurelio Fuluio Boionio Antonino Pio, paternum genus è Gallia trāalpina, Nemaufense scilicet. Auus Titus Aurelius Fuluius, qui per honores diuersos ad secundū consulatū & præfecturā urbis peruenit. Pater Aurelius Fuluius, qui & ipse fuit consul, homo tristis & æger. Auia materna Bouinia Procula, mater Arria Fatidilla. Auus maternus Arrius Antoninus, bis cōsul, homo sanctus, & qui Neruam miseratus esset, quod imperare cœpisset. Soror uterina Iulia Fadilla. Vitricus Iulius Lupus consularis. Socer Annius Verus. Vxor Annia Faustina. Filij mares duo, Duæ sceminae. Gener per maiorem filiam, Lamia Syllanus: per minorem, Marcus Antoninus fuere. Ipse Antoninus Pius natus est tertio decimo Calendas Octobres, sub Domitiano duodecimo, & Cornelio Dolobella cōsulibus, in uilla Laurina: educatus Lori in Aurelia, ubi post ea palatium extruxit, cuius hodiēq; reliquiae manent. Pueritiā egit cum auo paterno, mox cum materno, omnes suos religiose colens: atq; adeo & consobrinorum & uitrici, & multorum affinium hæreditate ditatus est. Fuit uir forma conspicuus, ingenio clarus, moribus demens, nobilis uultu, & placidus ingenio, singularis eloquentiæ, nitidæ literaturæ, præcipue sobrius, diligens agri cultor, mitis, largus, alieni abstinentis, & omnia hæc cum mensura & sine iactantia. In cunctis